

Crewyr Cadw: Celf Comics

Aðnodd Gweithgaredd ar gyfer Sain mewn Comics

#crewryrcadw

Brîff: Creu strïbed comic sy'n ðangos seiniau a ysbryðolwyð gan safle treftadaeth lleol.

Mae'r adnodd hwn yn defnyddio treftadaeth adeiledig i ysbrydoli'r defnydd o onomatopeia (geiriau sain) drwy gelf comics. Mae'r gweithgaredd yn cynorthwyo dysgwyr i ddeall beth yw onomatopeia ac wrth wneud hynny, ddatblygu sgiliau lleferydd ac archwilio gwahanol ddeunyddiau.

Mae celf comics yn ffordd hynod o hygyrch ac amrywiol o feithrin diddordeb dysgwyr ac mae'n gweithio gydag amrywiaeth o wahanol arddulliau dysgu. Mae hon yn ffurf gelf sy'n cynnwys nifer o ddisgyblaethau. Mae'n defnyddio delweddaeth weledol ac iaith i adrodd straeon ac archwilio amrywiaeth eang o bynciau gan ei wneud yn ddelfrydol ar gyfer gwaith trawsgwricwlaidd. Er enghraifft, yn y cyd-destun hwn gellir archwilio hanes a daearyddiaeth leol drwy gyfuno adrodd straeon, ysgrifennu straeon, celfyddydau gweledol a dylunio digidol.

Mae'r Cwricwlwm i Gymru yn argymhell defnyddio adnoddau lleol at ddibenion dysgu, ac mae'r gweithgareddau yn yr adnodd hwn yn awgrymu ffyrdd o ddefnyddio'r amgylchedd adeiledig lleol i ysbrydoli gwaith creadigol newydd. Mae'r adnodd hwn wedi ei gynllunio i hwyluso Cwricwlwm i Gymru ac Arts Awards.

Sut i ddefnyddio'r adnodd hwn

Cafodd yr adnodd hwn ei gynllunio i gael ei ddefnyddio fel rhan o brosiect sy'n archwilio'r amgylchedd adeiledig lleol o gwmpas eich ysgol, cymuned neu wagle dysgu. Mae'r gweithgareddau hyn yn fwyaf effeithiol wrth eu defnyddio oddi fewn i fframwaith cyflawn ein prosiect, *Crewyr Cadw: Adnodd Dysgu Craidd Comics*, sy'n darparu'r dulliau ymarfer gorau ar gyfer meithrin diddordeb a dysgu o'r amgylchedd adeiledig lleol.

Mae adnoddau eraill ar gyfer celf comics ar wefan Cadw. Cafodd y rhain eu cynllunio i gael eu defnyddio ochr yn ochr â gweithgareddau sain mewn comics i ehangu neu estyn y profiad dysgu.

Paratoi a chynllunio

- Defnyddio Crewyr Cadw: Adnodd Dysgu Craidd Comics i ymgynefino â'r fframwaith ar gyfer archwilio treftadaeth adeiledig fel ffynhonnell o ysbrydoliaeth.
- Arwain sesiwn gyda'ch dysgwyr i ddewis safle o ddiddordeb.
- Cyflwyno'r brîff hwn i'ch dysgwyr wrth ddefnyddio sain mewn comics.

Deall y brîff

Cyflwynwch y syniad o air sain neu **onomatopeia** fel gair sydd yn disgrifio sain ac yn dynwared sain wrth ei lefaru.

Fel gweithgaredd grŵp, meddyliwch am gynifer o enghreifftiau ag y gallwch. Dylai'r dysgwyr hefyd edrych ar onomatopeia mewn celf comics ar y we. Oes yna lawer o wahanol arddulliau?

Gofynnwch i'r dysgwyr dynnu llun o lawer o wahanol eiriau sain maen nhw wedi eu casglu, gan ddefnyddio amrywiaeth o wahanol arddulliau graffig.

Y Ddisgyblaeth Greadigol

Cyflwynwch y cysyniad o gelf comics i'r dysgwyr. Caiff hyn ei ddisgrifio'n fwy manwl yn ein fframwaith: *Crewyr Cadw: Adnodd Dysgu Craidd Comics*.

Defnyddiwch Comics Cadw (ar gael i'w lawrlwytho o'r wefan) i archwilio disgyblaeth celf comics a gwaith artistiaid cyfoes Cymru. Mae sawl un o'r comics hyn mewn du a gwyn, ac felly gall y dysgwyr eu lliwio i mewn. Mae'r comics hyn yn arddangos rhai o'r gwahanol ffyrdd y mae artistiaid comics yn defnyddio treftadaeth a'r amgylchedd adeiledig i ysbrydoli eu gwaith.

Trafodwch y comics hyn a'u straeon gyda'r dysgwyr. Ystyriwch pa seiniau sy'n bosibl eu dychmygu yn y fframiau gwahanol.

Dyma awgrymiadau am gwestiynau i'w trafod:

- ⇒ Beth ydych chi'n ei hoffi am y comic?
- ⇒ Dewiswch gwpl o fframiau, dychmygwch pa sain fyddem yn ei chlywed pe byddem ni yno?
- ⇒ Pa eiriau sain / onomatopeia gellir eu ddefnyddio i gynrychioli'r seiniau?
- ⇒ Oes modd defnyddio rhagor o seiniau i adrodd rhagor o'r stori?

Tynnwch lun, lliwiwch mewn a thorrwch allan seiniau arddull comics, er enghraifft **pow, wwsh, arrrg, shhhhh, grrrrr, ting, hisss, prrr, ielp, iowl, iic, slyrp, bw-hww, ffisl, swwsh, snip, swm**. Gosodwch nhw ar y comic ble fyddai'r sain i'w chlywed.

Ymweld â safle

Ewch i ymweld â safle lleol o ddiddordeb (gallai hyn fod yn ddysgu annibynnol fel rhan o weithgaredd dysgu cyfunol).

Archwiliwch neu ymchwiliwch i mewn i straeon am y safle neu adeilad gan ddefnyddio'r gweithgareddau a awgrymwyd yn *Crewyr Cadw: Adnodd Dysgu Craidd Comics* i archwilio sain.

Meddylwch yn arbennig am y sain y gallai'r adeilad ei wneud, neu'r hyn a glywodd yr adeilad yn ystod ei hanes. Dylech hefyd annog dysgwyr i gasglu deunydd gweledol. Gall y dysgwyr gadw ffeil ymchwilio neu lyfr brasluniau o'u gweithgareddau, delweddau, brasluniau ac yn y blaen – hwn yw **deunydd ffynhonnell** y dysgwr.

Mae'r llyfrau braslunio canlynol yn adnoddau defnyddiol i helpu i gasglu deunydd ffynhonnell wrth ymweld â safle treftadaeth: *Crewyr Cadw: Arts Award Explore* a *Crewyr Cadw: Arts Award Discover*. Maen nhw ar gael mewn safleoedd CADW mwy o faint, ond hefyd gallwch lawrlwytho a phrintio o cadw.llyw.cymru.

Gan gyfeirio at y deunydd ffynhonnell a gasglwyd, gwahoddwch y dysgwyr i ddewis stori fer yr hoffen nhw ei harchwilio drostynt eu hunain. Nid yw'n angenrheidiol i'r grŵp i gyd ganolbwyntio ar yr un stori neu syniad. Wrth wahodd dysgwyr i ddilyn eu diddordebau personol caiff dysgu dan arweiniad yr unigolyn ei gefnogi, ac wrth rannu syniadau gyda chyd-ddisgyblion, caiff profiad dysgu pawb ei ehangu.

Creu a gwneud

Ar ôl i chi ddychwelyd o'ch ymweliad, gwahoddwch y dysgwyr i dynnu llun syml o gomic gyda thri neu bedwar ffrâm am y pethau sydd wedi digwydd ar y safle, a fydd yn darlunio seiniau'r safle. Trafodwch yr amrywiaeth eang o seiniau gyda'r grŵp gan feddwl am onomatopeia addas i'w cynrychioli.

Pethau i'r dysgwyr eu hystyried:

- ⇒ Sain deunyddiau'n cael eu paratoi ar gyfer yr adeilad.
- ⇒ Yr amgylchedd naturiol o gwmpas y safle (coed, adar, afonydd).
- ⇒ Anifeiliaid sy'n gysylltiedig â'r adeilad.
- ⇒ Anifeiliaid neu fodau sy'n cael eu cynrychioli ym mhensaernïaeth yr adeilad (er enghraifft mewn eglwys).
- ⇒ Gwrthdaro neu frwydr sy'n gysylltiedig â'r adeilad.
- ⇒ Sain drysau'n agor neu ffenestri'n chwalu.
- ⇒ Sain cerddoriaeth, canu neu ddathliad.
- ⇒ Sain cloddfa archeolegol.
- ⇒ Sain protest neu derfysg.
- ⇒ Sain sy'n gysylltiedig â hapusrwydd neu dawelwch.

Yna, ychwanegwch yr onomatopeia mewn arddull celf comics at y sribryn comic rydych wedi ei wneud.

Cymhwysedd digidol

Dyma rai awgrymiadau i helpu i fewnblannu cymhwysedd digidol at y prosiect.

- ⇒ Defnyddiwch ffynonellau digidol dibynadwy ar gyfer ymchwilio i'r safle sy'n cael ei archwilio.
- ⇒ Defnyddiwch offer digidol a theipio geiriau sain ac offer graffig ar gyfer eu dylunio.
- ⇒ Crëwch wefan fach i lunio siart o'r broses ymchwilio o'r prosiect cyfan, ac i arddangos y gelf comics ar ôl gorffen y dasg.
- ⇒ Defnyddiwch y cyfryngau cymdeithasol i rannu trywydd y prosiect ar ddiwedd pob gwers, yn ogystal ag unrhyw waith gorffenedig.
- ⇒ Cofiwch roi tag i sefydliadau treftadaeth lleol, artistiaid comics neu ddarlunwyr i geisio cael sylwadau am y gwaith creadigol.
- ⇒ Defnyddiwch lechen i wneud recordiadau sain, y gellir eu rhannu a'u harchwilio drwy lythrennedd yn ôl yn yr ysgol.

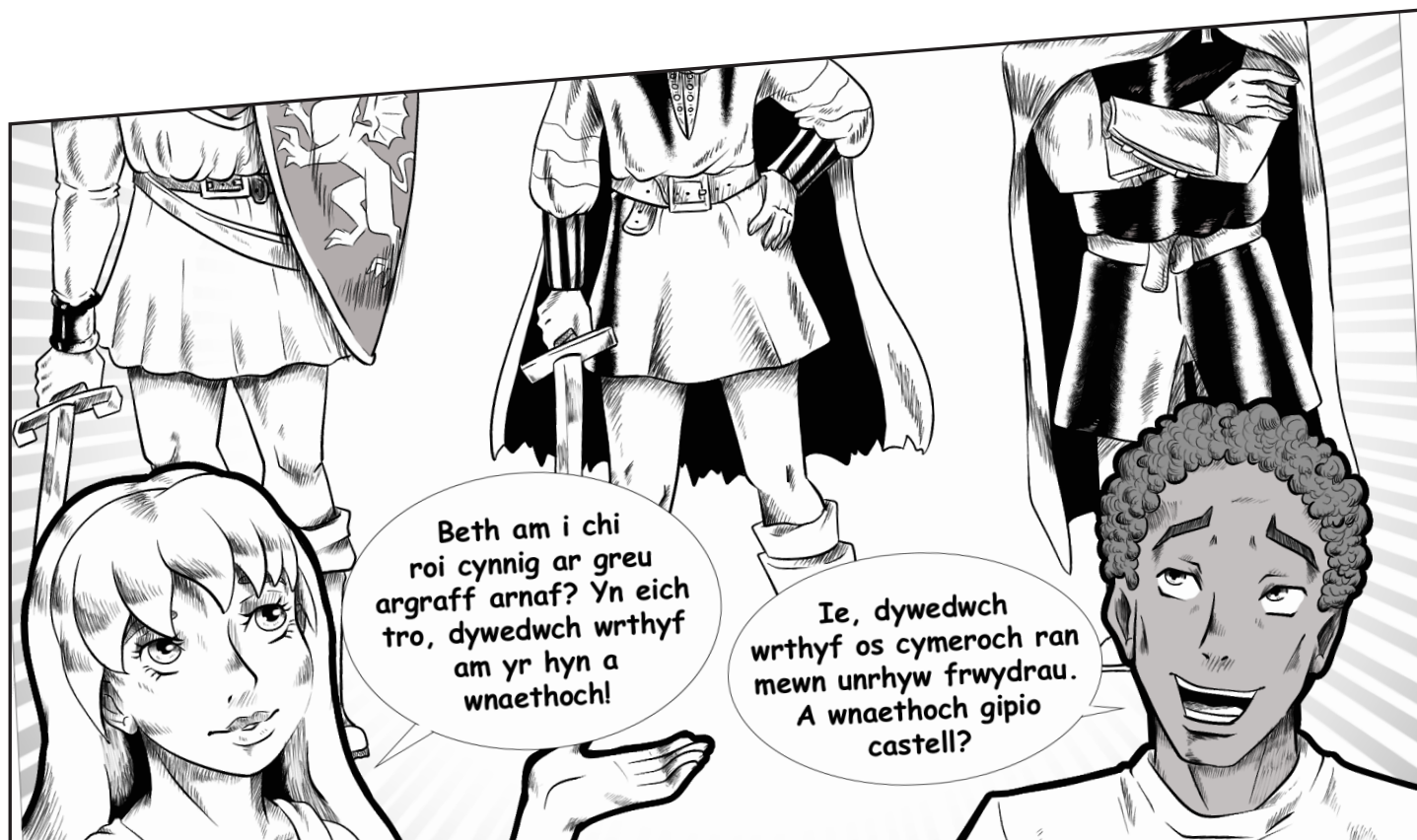

Myfyrio a mireinio

Mae myfyrio'n rhan bwysig o ddysgu, ac mae artistiaid ac ymarferwyr creadigol yn aml yn myfyrio dros eu gwaith a'i fireinio sawl gwaith cyn iddo deimlo'n gyflawn iddynt. Mae myfyrio dros waith yn atgyfnerthu'r dysgu hefyd.

Dyma rai syniadau i helpu gyda'r rhan hon o'r broses artistig:

- ⇒ Gwahoddwch y dysgwyr i roi sylwadau am eu gwaith eu hunain gan esbonio beth maen nhw'n ei hoffi amdano, beth maen nhw'n falch ohono, beth efallai fyddai'n wahanol y tro nesaf.
- ⇒ Chwarae gemau i ailymweld â'r dysgu:
 - ☛ **Sain neu ddim sain?** Darparwch restr o eiriau gyda rhai ohonynt yn onomatopeia a rhai ddim. Gofynnwch i'r dysgwyr alw allan y geiriau heb sain i'w cynrychioli.
 - ☛ **Dod o hyd i air sain.** Chwaraewch seiniau wedi eu recordio i'r grŵp, a gofynnwch iddyn nhw ddynodi pa air sain gellir ei ddefnyddio i ddisgrifio'r hyn gaiff ei glywed?

Rhannu a dathlu

Mae Cwricwlwm i Gymru ac Arts Awards yn annog ymglymiad cymunedol wrth ddysgu. Mae rhannu a dathlu creadigrwydd gyda'r gymuned yn rhan o hyn.

Mae'r gwaith creadigol y mae dysgwyr wedi ei ddatblygu yn ddehongliad o'r adeilad neu le y maen nhw wedi ymweld ag e – a chaiff hyn ei werthfawrogi'n fawr. Wrth rannu gwaith yn gyhoeddus mae hyn yn ychwanegu elfen o ddiben dilys at y creu, a gall wella ansawdd cynnyrch y dysgwyr.

Mae Cadw yn croesawu'r cyfle i holl aelodau ein cymuned rannu eu dehongliadau a'u gweithiau celf sy'n ymateb i dreftadaeth. Rhannwch eich gwaith gyda ni ar y cyfryngau cymdeithasol gan ddefnyddio tag @cadwwales a hashtag #crewrycadw.

Mae'n bosibl y bydd rhai safleoedd Cadw yn awyddus i arddangos gwaith gan bobl ifanc fel rhan o'u rhaglen arddangos. Cysylltwch â'ch safleoedd lleol i ofyn.

Gallech hefyd fynd at amgueddfa, oriel, llyfrgell neu hyd yn oed siop leol i weld a fydden nhw'n ystyried arddangos gwaith celf eich dysgwyr i'r gymuned ehangach.

Menter Ysgolion y Dreftadaeth Gymreig
whsi.org.uk

Dysgu pellach i bawb

Adnoddau addysgiadol pellach, teithiau digidol, ffilmiau treftadaeth 15 munud a syniadau ar gyfer prosiectau dysgu, yn cynnwys lliaws o gomics a gweithgareddau celf comics, ar gael ar ein gwefan: Cadw.llyw.cymru/dysgu

Dod o hyd i le i'w ymweld
Cadw.llyw.cymru/ymweld

Cof Cymru
Asedau Hanesyddol Cenedlaethol Cymru
cadw.llyw.cymru/cyngor-a-chymorth/cof-cymru

Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru
Rhestr enwau lleoedd hanesyddol yng Nghymru
rcahmw.gov.uk/discover/list-of-historic-place-names

Coflein - Catalog ar-lein o archaeoleg, adeiladau, treftadaeth ddiwyllianol ac arforol yng Nghymru
Coflein.gov.uk

Archwilio
Cofnodion Amgylcheddol Hanesyddol Cymru
Archwilio.org.uk

Dod o hyd i adnoddau dysgu Cadw a nifer o sefydliadau eraill celfyddydol, treftadaeth a diwylliannol ar Hwb
Hwb.cymru

 @CadwWales

 @CadwWales

 @CadwCymruWales